

تحلیل ظرفیت‌های گردشگری جزیره هرمز با تأکید بر کاربری دانشگاهی

احمد پور احمد^۱، مهدی قرخلو^۲، علیرضا دربان آستانه^۳، * شیوا پورقربان^۴

۱. استاد گروه جغرافیا، دانشگاه تهران.

۲. دانشیار گروه جغرافیا، دانشگاه تهران.

۳. استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه تهران.

۴. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تهران، پردیس کیش

دریافت: ۹۴/۰۴/۱۳ پذیرش: ۹۴/۰۹/۰۲

Analysis of the Tourism Potential of Hormuz Island with an Emphasis on Academic Land use

A. Pour Ahmad¹, M. Gharakhloo², A. Darban Astaneh³, * Sh. Pourghorban⁴

1. Professor of Geography, Tehran University

2. Associate Professor of Geography, Tehran

3. Assistant Professor of Geography, Tehran

4*. PHD Student in Geography, Tehran University, Kish Campus

Received: (04/07/2015)

Accepted: (23/11/2015)

Abstract

Today, universities are considered as the primary means of development of the country and their significant and influential role in various aspects of science, culture, society, economy and politics become more and more clear. The increase of knowledge level in society leads in the improvement on living condition, the reduction in immigration as well as the economic and social development. The aim of this study is to investigate the role of university land use development in the tourism development as well as the social and economic prosperity of Hormoz Island. The research method was descriptive-analytic. The study was also practical using library studies and surveys (interviews and questionnaires). Additionally, SPSS software and the single chi square test were employed to analyze the data. Furthermore, SWOT analysis was used to determine strengths, weaknesses, opportunities and threats. The results show that the universities are influential in social and economic development of Hormoz Island. The findings also reveal that university land use development has significant impact on the tourism development of the region. To stabilize tourism development for local people on Hormoz Island, some recommendations were presented at the end of the study.

Keywords

University land use, Tourism development, Social and economic development, Hormoz Island.

چکیده

امروزه دانشگاه‌ها به‌عنوان مهم‌ترین ابزار توسعه کشور به حساب می‌آیند و نقش کلیدی و تأثیرگذار دانشگاه در ابعاد علمی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی روز به روز آشکارتر می‌گردد. افزایش سطح علم و دانش در جامعه باعث بهبود وضعیت معیشت، کاهش مهاجرت، توسعه اقتصادی و توسعه اجتماعی می‌شود. هدف این پژوهش، تحلیل ظرفیت‌های گردشگری جزیره هرمز با تأکید بر کاربری دانشگاهی و بررسی نقش آن در توسعه گردشگری و رونق اقتصادی و اجتماعی جزیره هرمز می‌باشد. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و تحقیق از نظر هدف، کاربردی می‌باشد که با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی (مصاحبه و پرسشنامه) انجام گرفته و نتایج حاصل از آن با استفاده از نرم افزار SPSS و با آزمون کای اسکور تک نمونه‌ای محاسبه شده است و از تحلیل SWOT برای شناسایی قوت‌ها و ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها استفاده شده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد وجود دانشگاه بر توسعه اقتصادی و اجتماعی جزیره هرمز تأثیرگذار است و توسعه اراضی کاربری دانشگاهی تأثیر زیاد در توسعه گردشگری منطقه دارد. در پایان پژوهش راهکارهایی به منظور پایدار کردن توسعه گردشگری و منافع اجتماعی و اقتصادی حاصل از توسعه دانشگاه برای مردم بومی جزیره هرمز ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی

کاربری اراضی دانشگاهی، توسعه گردشگری، توسعه اقتصادی و اجتماعی، جزیره هرمز.

مقدمه

امروزه کاربری آموزشی و دانشگاهی یکی از مهم‌ترین کاربری‌های شهری است و سطوح قابل توجهی از فضای شهری را به خود اختصاص می‌دهد. خدمات آموزشی در سطح شهرها با سلامت و پیشرفت جوامع شهری ارتباط مستقیم دارد. بنابراین مراکز آموزشی و دانشگاه‌ها با ارائه خدمات به مردم در روند توسعه پایدار شهری نقش مهمی دارند و یکی از اهداف مهم برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری تامین و دسترسی مناسب خدمات آموزشی و دانشگاهی است (Naeemabadi et al, 2013:2).

توسعه کاربری اراضی دانشگاهی، ساماندهی مکانی و فضایی فعالیت‌ها و عملکردهای دانشگاهی بر اساس خواست‌ها و نیازهای جامعه شهری است. به عبارت دیگر توسعه کاربری اراضی، مجموعه‌ای از فعالیت‌های هدفمند است که محیط دانشگاهی را سامان می‌بخشد و درحد مقدور، خواسته‌ها و نیازهای جوامع شهری را در استفاده از اراضی فراهم می‌آورد (pour mohammadi, 2008: 3).

شهرها به علت دارا بودن جاذبه‌های طبیعی، تاریخی و فرهنگی از مقاصد مهم گردشگری محسوب می‌شوند. توسعه گردشگری شهری آثار مثبت و منفی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی به دنبال دارد، در نتیجه ایجاد تعادل در این زمینه، به‌گونه‌ای که آثار مثبت بیش از آثار منفی باشد، نیازمند اتخاذ سیاست‌های برنامه‌ریزی و مدیریتی قوی است. این موضوع به خصوص در ارتباط با توسعه پایدار بیش‌تر اهمیت می‌یابد (Taghvae, Safarabadi, 2011: 35).

توسعه گردشگری در دنیا، به کارآمدی نظام مدیریتی، تقویت زیرساخت‌ها و بهبود ظرفیت‌های لازم نیاز دارد. در نتیجه آموزش و تربیت نیروی انسانی برای برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح در توسعه گردشگری و همچنین ارائه خدمات گردشگری یک عامل حیاتی است و از آنجایی که انسان‌ها به عنوان یک بعد حساس و مهم در راه‌اندازی و ایجاد زیر ساخت‌های لازم و اداره و مدیریت در گردشگری مطرح می‌باشند و کیفیت خدمات رسانی، منوط به شایستگی و انگیزش کارکنان آن است و شایستگی منابع انسانی نیز به عامل یادگیری آن‌ها وابسته است، نقشی که آموزش در توسعه منابع انسانی این فعالیت‌ها دارد، بسیار حائز اهمیت است. در این میان دانشگاه‌ها یکی از مهم‌ترین دستگاه‌ها در خصوص آموزش این منابع هستند (Siamian Gorji, 2012: 2).

نظر به اهمیت توریسم در اقتصاد کشورهای در حال توسعه، نیاز شدید به توجه بیشتر به توسعه منابع انسانی به عنوان یک الویت اصلی به شمار می‌رود. آموزش از ارکان اصلی توسعه

پایدار گردشگری است و موفقیت آینده مدیریت گردشگری پایدار به اجرای اصولی مواردی همچون تربیت افراد، ارائه آموزش و آگاهی‌سازی و هشدارهای عمومی به مشاغل مرتبط با گردشگری بستگی دارد و از آنجا که گردشگری یک فعالیت خدماتی است و افراد در مشاغل مختلف و در سطوح متفاوت آن را ارائه می‌کنند، توجه به آموزش و ارتقا سطح فرهنگی و اعتقادی آنان یکی از رموز اصلی تضمین توسعه فرهنگی هر کشور به شمار می‌رود. اجرای آموزش و به‌سازی فکری و فرهنگی نیروی انسانی سبب می‌شود تا افراد بتوانند متناسب با فرهنگ‌های مختلف، برخورد مناسبی با گردشگران بین‌المللی داشته باشند (Shateri, 2012).

بنابراین شکل‌گیری، پایداری و توسعه گردشگری در هر جامعه نیازمند امر آموزش است و سازمان جهانی گردشگری همواره بر این نکته تاکید کرده است که صنعت گردشگری نیازمند افراد شایسته و دارای مهارت‌های لازم است و برنامه‌ریزی برای توسعه منابع انسانی و سرمایه‌گذاری در تعلیم و آموزش، می‌تواند کارایی فرد را بالا برده و رقابت‌پذیری را افزایش دهد و باعث توسعه گردشگری و در نتیجه کمک به رشد و توسعه شهری و منطقه‌ای شود (Khodae et al., 2012: 50).

بررسی در مورد نقش دانشگاه در توسعه منطقه‌ای نشان می‌دهد که اگر چه توسعه مراکز آموزش عالی در یک منطقه بیشتر برای توسعه انسانی و برای رفع نیازهای نیروی انسانی آن منطقه صورت می‌گیرد ولی آثار دیگری نیز دارند که برخی از مهم‌ترین آن عبارتند از:

- ایجاد جاذبه‌های شهری و جلوگیری از مهاجرت‌های ناخواسته و گسترش بی‌رویه شهرهای بزرگ؛
- ارائه خدمات کتابخانه‌ای دانشگاهی محلی و تاثیر آن در رشد و شکوفائی دیدگاه‌های مربوط به افراد منطقه؛
- اقتصادی شدن اجرای بسیاری از طرح‌های عمرانی نظیر احداث جاده‌های مناسب بین شهری یا امکانات حمل و نقل؛
- گسترش زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی؛
- ایجاد زمینه‌های گسترده همکاری دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با ادارات منطقه برای رفع مشکلات و ارائه بهتر خدمات؛
- ارائه خدمات مشاوره‌ای در تمام زمینه‌های علمی، صنعتی، کشاورزی و علوم انسانی و اجتماعی.
- عرضه خدمات فنی و تخصصی استادان دانشگاه به موسسه‌های کوچک و متوسط منطقه؛
- ارائه نظرات تخصصی به مراکز تصمیم‌گیری و رفع مشکلات منطقه؛

۴. آیا آسانتر شدن راه دسترسی جزیره هرمز به بندرعباس در جذب بیشتر دانشجوی و توسعه کاربری اراضی دانشگاهی و رونق اقتصادی جزیره موثر است؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

توسعه بیش از آن که مفهومی اقتصادی باشد، امری است فرهنگی و دانشگاه به‌عنوان یک نهاد فرهنگی می‌تواند در فرآیند توسعه نقشی ممتاز ایفاء کند. توسعه فرهنگی به معنای به وجود آمدن شرایط و امکانات مادی و معنوی مناسب برای افراد جامعه، ایجاد تفکر توسعه در بین مردم و شناساندن جایگاه آنان، رشد و افزایش آگاهی و دانش آن‌ها، زمینه‌سازی برای تحول و پیشرفت جامعه و در مجموع ایجاد زمینه‌هایی فرهنگی برای توسعه است. توسعه فرهنگی مقدم بر ابعاد دیگر توسعه شمرده می‌شود (Dehdari Ebrahimi, 2011: 440).

نقش برجسته دانشگاه در توسعه فرهنگی به مفهوم عام و توسعه صنعتی به مفهوم خاص آن، در دو فعالیت عمده آموزشی و پژوهشی نهفته است. نقش آموزشی دانشگاه در فرآیند توسعه، بر تربیت نیروی انسانی که کلید و راه‌گشای توسعه صنعتی به عنوان مهم‌ترین محور توسعه محسوب می‌شود، استوار است و نقش پژوهشی آن نیز در تحقیقات بنیادی و کاربردی که شرط لازم برای موفقیت توسعه صنعتی است تبلور می‌یابد. ضرورت ارتباط دانشگاه با صنعت ناشی از نیازهای متقابل برای سرعت بخشیدن به فرآیند توسعه است. دانشگاه‌ها از یک سو تامین‌کننده نیروی انسانی علمی و متخصص در سطح عالی هستند و از سوی دیگر بسیاری از توانایی‌های علمی، تحقیقاتی و آزمایشگاهی در دانشگاه‌ها مستقر است. یعنی دو پیش شرط اساسی توسعه صنعتی در دانشگاه است. از طرفی صنعت نیز نقش بسیار مهمی در توسعه هر کشوری ایفاء می‌کند. ضمن این که آزمایشگاه عملی و مکانی برای تجربه آموخته‌های دانشگاهی به شمار می‌رود، در عین حال برای تحقیق و توسعه به نیروی انسانی آموزش دیده و متخصص برای مشاغل فنی و مدیریتی نیاز دارد. در نتیجه نیازهای متقابل دانشگاه و صنعت و نیازهای توسعه ایجاد می‌کند که همکاری و ارتباط نزدیکی میان دانشگاه و صنعت وجود داشته باشد. کارآموزی به عنوان واسطه نقش مهمی در ایجاد ارتباط بین دانشگاه و صنعت دارد. کارآموزی ابزاری است برای تبدیل زبان علم به تجربه و تلاشی در جهت ایجاد حلقه‌هایی که مشکلات صنعت را به مراکز آموزشی و تحقیقاتی منتقل می‌کند (Mahdavi, 1995: 1).

کارآفرینی و نوآوری در دانشگاه از یک سو، تداوم و بسط

تکمیل حلقه‌های ارتباطی صنعت و دانشگاه از طریق ارتباط مستمر و همکاری مشترک بین مراکز آموزش عالی و واحدهای تولیدی و شهرک‌های صنعتی در منطقه؛

سازماندهی برای انجام تحقیقات کاربردی و مورد نیاز منطقه، متمرکز کردن پژوهش‌های انجام شده در منطقه برای جلوگیری از انجام تحقیقات تکراری، رواج پژوهش‌های بومی (kounabi, 2003: 52).

انتقال آموزش و فرهنگ دانشگاهی به نقاط نسبتاً دور مراکز شهری.

بنابراین دانشگاه‌ها امروزه به‌عنوان مهم‌ترین مراکز علمی و پژوهشی شناخته می‌شوند که مسئول پیشرفت علمی مناطق به‌حساب می‌آیند، در عین حال دانشگاه‌ها با زمینه‌سازی‌های فرهنگی و انجام پژوهش‌های کاربردی در مناطق و ارائه نتایج آن‌ها به سیاست‌گزاران مربوطه می‌توانند نبود تعادل‌های اجتماعی و اقتصادی را به حداقل برسانند. از سوی دیگر با گسترش دانشگاه‌ها و تربیت نیروی انسانی متخصص در منطقه و ایجاد قطب‌های تخصصی و پژوهشی و رشته‌های متناسب با نیاز مناطق با اتکا به بخش خصوصی و مشارکت‌های مردمی، فعالیت‌های کشاورزی، صنعتی و معدنی را به همراه حفظ منابع و حفاظت از محیط زیست که اساس توسعه پایدار است می‌توان به نحو مطلوبی انجام داد (Ostad hossein, kounabi, 2003: 52).

تأسیس دانشگاه در دورترین و محروم‌ترین مناطق کشور زمینه‌ای است برای راهیابی جوانان این مناطق به دانشگاه و جلوگیری از مهاجرت جوانان به شهرهای بزرگ و خارج از کشور و فرصتی است برای تخصصی شدن آموزش و کسب مهارت فنی و حرفه‌ای و ارتقای منزلت اجتماعی و سطح فرهنگ عمومی که منجر به توسعه اقتصادی و اجتماعی مناطق محروم می‌گردد (Arasteh & Amiri, 2012: 32).

هدف این پژوهش، تحلیل ظرفیت‌های گردشگری جزیره هرمز با تاکید بر کاربری دانشگاهی و بررسی نقش آن در توسعه گردشگری و رونق اقتصادی و اجتماعی جزیره هرمز می‌باشد و سؤالات زیر در جهت رسیدن به این هدف مطرح گردیده است:

۱. آیا توسعه کاربری اراضی دانشگاهی و توسعه خدمات‌دهی به دانشجویان در اشتغال زایی مردم بومی جزیره تأثیرگذار است؟
۲. آیا توسعه خدمات دهی دانشگاه می‌تواند در توسعه گردشگری جزیره موثر باشد؟
۳. آیا حضور دانشجویان غیر بومی در توسعه گردشگری و مبادله فرهنگی و توسعه اجتماعی جزیره هرمز تأثیرگذار است؟

ایجاد یک زیرساخت آموزشی مورد نیاز یک اقتصاد رو به رشد، تمامی بخش‌ها اعم از خصوصی و عمومی نیازمند به پذیرش یک توافق مشترک می‌باشند که سطح آموزش را از دبیرستان به تحصیلات عالی افزایش داده تا بتوان به نیروی کاری پیوسته و مداوم با مهارت‌های مورد نیاز برای ایجاد اقتصاد جدید و دراز مدت دست یافت (Northern Illinois university, 2005).

دانشگاه پرست کریک منچستر^۳ (۲۰۰۶)، در بررسی نقش دانشگاه‌ها در نوآوری و توسعه اقتصادی، تئوری، اندازه‌گیری و تجربه، بر روی نقش دانشگاه‌ها بر توسعه علمی منطقه‌ای و اقتصاد بومی تاکید دارد (PREST University, 2006).

لبران، دنیس، ربلو، ساریتا^۴ (۲۰۰۶)، در بررسی نقش دانشگاه‌ها در توسعه اقتصادی کانادای شمالی به این نتیجه رسیده است که نقش دانشگاه‌های کانادا در سرویس دادن به جامعه است، تعامل با گروه‌های جامعه، حمایت از توسعه بومی، فراهم آوردن امکاناتی از قبیل تئاتر، موزه، گالری‌های هنری، تالار کنسرت، مرکز کنفرانس، کتابخانه و مجتمع‌های ورزشی از جمله نقش‌های اساسی دانشگاه در جامعه است (Lebrun, Rebelo, 2006).

کاستل، مانوئل^۵ (۲۰۰۹)، در بررسی نقش دانشگاه‌ها در توسعه اقتصاد و جامعه به این نتیجه رسیده است که دانشگاه‌ها نقش مرکزی تولید علم و تکنولوژی و ظرفیت لازم برای آموزش نیروی لازم کاری در بخش‌های تولیدی و مدیریت را دارا است، همچنین دانشگاه‌ها فرصتی برای برابری و دموکراتیک کردن جامعه توسط ایجاد موقعیت‌های مساوی ممکن برای مردم است که این نه فقط در رشد اقتصادی بلکه برای برابری اجتماعی و یا حداقل نابرابری می‌باشد (Castells, 2009).

زاهاراستوس، تسارتاس^۶ (۱۹۹۵)، در بررسی ساختار آموزشی تخصصی توریست در جزایر یونان بر ارتقاء سطح آموزشی تمام کارمندان در بخش توریسم با آموزش تحصیلات عالی در زمینه برنامه‌ریزی توسعه توریسم تاکید شده است (Zaharatos, 1995). اصفهانی (۱۳۸۵)، در بررسی نقش دانشگاه در توسعه فرهنگ عمومی بر سیاست‌گذاری فرهنگی نظام آموزش عالی، تفسیر فرهنگ بومی، سیاست‌گذاری فرهنگی، از بین بردن شکاف بین آرمان‌های فرهنگی و واقعیت‌های فرهنگی جامعه و مناسب سازی پژوهش‌های دانشگاه‌ها با نیازهای کشور تاکید شده است (Esfahani, 2006: 62).

احمدی ده قطب الدینی، مطهری نژاد (۱۳۸۶)، در بررسی کارکردهای دانشگاه‌های ایران در عصر تکنولوژی با تحلیل

فعالیت‌های تدریس و پژوهش است و از سوی دیگر قابلیت تبدیل دانش به سرمایه است. دانشگاه کارآفرین یک مفهوم نو ظهور است و متصل کردن دانشگاه‌ها از نگهدارنده دانش به تولید کننده دانش می‌باشد (2: Nikraftar, 2007).

عمده فعالیت‌های مراکز کارآفرینی دانشگاه‌های سراسر کشور: - ترویج فرهنگ کارآفرینی در میان دانشجویان دانشگاه‌ها. - آشنائی دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاهی با مهارت‌های کارآفرینی از طریق دوره‌های آموزشی؛ - ارائه مشاوره‌های مربوط به چگونگی شکل‌دهی فعالیت‌های کارآفرینانه و کسب کارهای کوچک؛ - برقراری سمینار و دوره‌های آموزشی خاص اساتید دانشگاهی غیر آشنا با مبانی کارآفرینی؛ - کمک به دانش‌آموختگان دانشگاهی در تدوین طرح کسب و کار خود؛

- ارتباط ارگانیک با سایر مراکز دانشگاهی نظیر مراکز تحقیقات، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری به منظور توسعه ایده‌های کارآفرینانه دانش‌آموختگان دانشگاهی (Management University, 2005: 5 Group Entrepreneurship).

پارک‌های علم و فناوری به عنوان یکی از نهادهای اجتماعی و حلقه‌ای از زنجیره توسعه اقتصادی با هدف افزایش نوآوری فناورانه، توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی متخصصان و صاحب نظران اندیشه به وجود آمده‌اند. لذا در راستای دستیابی به اهداف توسعه کشور، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی دارای نقش مهمی در زمینه ایجاد پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری می‌باشند (2: Soleimani, 2012).

لیندن اشتاین والشاک، ماری^۱ (۱۹۹۷)، در بررسی نقش دانشگاه‌های تحقیقاتی در توسعه اقتصادی منطقه‌ای، به این نتیجه رسیده است که دانشگاه‌های تحقیقاتی نقش موثری در توسعه اقتصادی منطقه ایفاء می‌نمایند به شرط آنکه یک درک عمیق‌تر و وسیع‌تر از فاکتورهای اثرگذار بر توسعه اقتصادی را برای یک جامعه در نظر بگیرد، این بدین معنی می‌باشد که ارتباطات و مواردی که نیاز به توسعه در دانشگاه دارند مانند برنامه‌های انتقال تکنولوژی و پارک‌های علمی و ... مورد شناخت قرار گیرند (Lindenstien, 1997).

دانشگاه ایلینویز شمالی^۲ (۲۰۰۵)، در بررسی نقش تحصیلات تکمیلی در توسعه اقتصادی به این نتیجه رسیده است که برای

3. PREST/CRIC, University of Manchester (2006)
4. Lebrun, Denis, Rebelo, Sarita (2006)
5. Castells, Manuel (2009)
6. Zaharatos, G., Tsartas, P (1995)

1. Lindenstien Walshok, Mary (1997)
2. Northern Illinois university (2005)

اقتصادی و اجتماعی مناطق محروم به این نتیجه رسیده است که بین وجود دانشگاه آزاد اسلامی در مناطق محروم و راهبرد توزیع مجدد و شاخص‌های توسعه انسانی در این مناطق همبستگی وجود دارد. همچنین تحقیق در مناطق مختلف نشان داده است که بین اجرای برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و آموزشی دانشگاه و نقش آن در توسعه و احساس امنیت اجتماعی همبستگی معنا دار وجود دارد. یکی از اقدامات موثر دانشگاه آزاد با در نظر گرفتن اصل توسعه مناطق محروم، اقدام به پذیرش دانشجو بدون برگزاری آزمون می‌باشد و یکی از ایرادات جدی به دانشگاه آزاد، تأسیس رشته‌ها بدون در نظر گرفتن نیاز مناطق محروم می‌باشد (Rostami, Khalilpour, 2012: 2).

روش تحقیق

روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و تحقیق از نظر هدف، کاربردی می‌باشد که با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی حاصل از مصاحبه و پر کردن پرسشنامه انجام گرفته است. حجم نمونه این تحقیق ۸۹ نفر از دانشجویان بومی و غیر بومی و ۴۲ نفر از مسئولین دانشگاه‌های آزاد بندرعباس، قشم، هرمز و مسئولین سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان هرمزگان و شورای شهر و شهرداری جزیره هرمز را شامل می‌شود. نتایج به دست آمده از پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون کای اسکور تک‌نمونه‌ای محاسبه شده است و از تحلیل SWOT برای شناسایی قوت‌ها و ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها و ارائه مهم‌ترین راهبردهای توسعه گردشگری و اقتصادی در جزیره هرمز استفاده شده است.

نرم افزار SPSS: از معروف‌ترین نرم افزارهای آماری برای تحلیل داده‌ها در علوم اجتماعی به شمار می‌آید. این نرم‌افزار برای پژوهش‌هایی که از پرسشنامه استفاده شده بسیار سودمند است و به دلیل سادگی و پوشش نسبتاً مطلوب روش‌های آماری تبدیل به یکی از پرکاربردترین نرم افزارهای آماری در کشور ما شده است.

آزمون کای اسکور: از آزمون‌های ناپارامتری است که می‌تواند برای نمونه‌های منفرد و یا برای مقایسه به کار می‌رود. آزمون کای اسکور دو ویژگی دارد، اول این‌که از داده‌های اسمی یا طبقه بندی شده استفاده می‌کند و دوم این‌که از این آزمون می‌توان برای مقایسه داده‌های واقعی با الگوی انتظارات کاربران استفاده کرد. فرمول آزمون کای اسکور:

$$X^2 = \sum (O - E)^2 / E \quad (1)$$

در فرمول ۱، O مورد مشاهده شده کاربران و E مورد انتظار کاربران است. در آزمون کای اسکور معنی‌داری یکی از مهم‌ترین مفاهیم آزمون است و در حدی است که می‌توانیم بپذیریم نتیجه

SWOT به این نتیجه رسیده است که امروزه دیگر دانشگاه‌ها نمی‌توانند به بودجه کمکی دولت یا شهریه دانشجویان اکتفا کنند، بلکه ضروری است که درآمدهای دیگری نیز جذب کنند که یکی از راه‌های آن جذب سرمایه‌های خارجی به صورت‌های مختلفی چون انجام پروژه‌های تحقیقاتی بیرون از دانشگاه‌ها، قراردادهای مشاوره‌ای با شرکت‌ها و مراکز مختلف و جذب کمک‌های مردمی است (Ahmadi deh-ghotbodini et al, 2007: 70).

نیک رفتار (۱۳۸۶)، در بررسی نقش مراکز رشد دانشگاهی در ایجاد اشتغال به این نتیجه رسیده است که نقش مراکز رشد دانشگاهی، کمک به فارغ التحصیلان دانشگاه‌ها در جهت کارآفرینی می‌باشد و در حقیقت، فاصله بین صنعت و دانشگاه را از بین برده و این امر نه تنها باعث اشتغال‌زایی می‌شود بلکه به اقتصاد کشور کمک کرده و باعث بهبود آن می‌گردد (Nikraftar, 2007:2).

صمدیان، حسینی (۱۳۸۸)، در بررسی نقش آموزش بر توسعه زیرساخت‌ها در صنعت توریسم ایران به این نتیجه رسیده است که برنامه‌های آموزشی باعث توسعه منابع انسانی در جهت اشتغال‌زایی در صنعت گردشگری می‌باشد. افزایش موسسات تحصیلی و آموزشی با تاکید بر گسترش رشته مدیریت جهانگردی در دانشگاه‌ها به منظور تقویت علمی این صنعت و ایجاد انگیزه در بخش خصوصی جهت ایجاد دانشکده و موسسات حرفه‌ای آموزش گردشگری در زمینه هتل‌داری، تورگردانی از راهکارهای توسعه منابع انسانی می‌باشد (Samadian, Hosseini, 2009)

نیکروز و دیگران (۱۳۸۹)، در بررسی ضرورت ساخت دانشگاه توریسم در استان کهگیلویه و بویر احمد به این نتیجه رسیده است که به نظر می‌رسد ساخت دانشگاه توریسم در مکان‌های توریست خیز و دارای استعداد گردشگری یکی از تدابیر اساسی رونق این صنعت و محرومیت زدائی در سطح منطقه می‌باشد (Nikrouz et al, 2010).

ساعی، ترابی (۱۳۸۹)، در بررسی نقش دانشگاه آزاد اسلامی در ارتقاء گفتگوی میان فرهنگ‌ها به این نتیجه رسیده است که دانشگاه آزاد اسلامی توانسته با حضور در دور افتاده‌ترین مناطق کشور و تاسیس رشته‌های مرتبط با مقوله فرهنگ و گسترش ارتباطات فرهنگی، زمینه‌ساز درک متقابل بیشتر میان خرده فرهنگ‌ها گردد (Sae, Torabi, 2010).

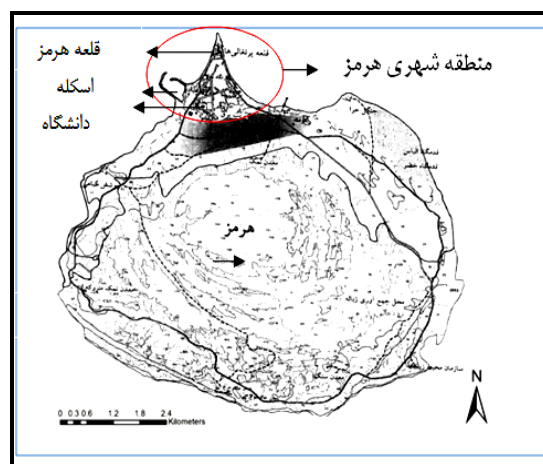
سلیمانی (۱۳۹۱)، در بررسی پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری به این نتیجه رسیده است که پارک‌های علم و فناوری به عنوان واحدهای تحقیق و توسعه یکی از راه‌های اصلی برای توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی است (Soleimani, 2012:3).

رستمی، خلیل‌پور (۱۳۹۱)، در بررسی نقش دانشگاه‌ها در توسعه

آزمون مورد تأیید است (Pourghorban, 2013).

محدوده مورد مطالعه

جزیره هرمز از توابع شهرستان قشم در استان هرمزگان می‌باشد. جزیره هرمز به مساحت ۴۲ کیلومتر مربع با ۷۰۰۰ نفر جمعیت، یکی از جزایر چهارده گانه استان هرمزگان است که در ۱۸ کیلومتری جنوب شرقی بندرعباس در باریکه‌ای از دریا میان خلیج فارس و دریای عمان واقع است. هرمز از جزیره‌های آتشفشانی خلیج فارس و بیضی شکل است (شکل ۱ و جدول‌های ۱ و ۲).

شکل ۱. جزیره هرمز

- به دلیل عدم وجود امکانات اقامتی، رفاهی و پذیرایی (هتل و رستوران) در جزیره هرمز، دانشجویانی که از سایر شهرهای نزدیک (میناب و ...)، به دانشگاه جزیره هرمز می‌آیند، نیز در بندرعباس یا قشم اقامت می‌کنند و در حال تردد روزانه هستند، مگر در شرایط بد آب و هوایی که ناگزیر در خانه‌های اهالی جزیره و یا در تنها مهمانسرای جزیره که دارای ۳ اتاق می‌باشد، اطاق می‌کنند.
- در حال حاضر دانشگاه نیز قادر به ارائه خدمات اقامتی و پذیرایی به دانشجویان نمی‌باشد. به همین دلیل، در این تحقیق بر توسعه خدمات دهی دانشگاه (خوابگاه، کافی شاپ و رستوران)، برای ماندن دانشجویان در جزیره هرمز و توسعه گردشگری و اقتصادی تاکید شده است.
- به دلیل بی‌سوادی اکثر مردم بومی جزیره، مردم بومی از جامعه آماری مورد مطالعه حذف شده‌اند.

جدول ۱. جمعیت جزیره هرمز در چهار دهه اخیر

سال	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵
جمعیت کل	۲۴۱۰	۳۰۶۴	۳۸۱۷	۴۷۶۸	۵۶۹۹
تعداد مرد			۱۸۹۷	۲۳۳۵	۲۷۹۷
تعداد زن			۱۹۲۰	۲۴۳۳	۲۹۰۲
تعداد خانوار	۵۴۳	۶۲۵	۷۱۹	۸۷۱	۱۱۴۳
بعد خانوار	۴/۴	۴/۹	۵/۳	۵/۴	۴/۹
جمعیت روستائی	۲۴۱۰	۳۰۶۴	-	-	-
جمعیت شهری			۳۸۱۷	۴۷۵۸	۵۶۹۹
درصد رشد	۲/۷	۲/۷	۲/۴	۲/۴	۲/۴

عملکرد و نقش غالب اقتصادی جزیره هرمز

در متون و کتاب‌های برنامه‌ریزی شهری، بوژوگاریه و همکار او برای تعیین نقش غالب اقتصادی در یک منطقه یا شهر از یک شکل مثلثی استفاده کرده‌اند که هر ضلع آن بین ۱ تا ۱۰۰ درجه‌بندی شده است. هر ضلع نشانه یکی از فعالیت‌های سه‌گانه است که درصد شاغلان در آن تعیین و روی این اضلاع درج می‌گردد و از تقاطع سه گانه سهم فعالیت‌ها تعیین می‌شود که نقش غالب اقتصادی بر چه محوری استوار است. سطح این مثلث به شش قسمت نامساوی تقسیم شده و هر سطح به عنوان یک نقش (محدوده کشاورزی، صنعتی شدید یا کارخانه‌ای، صنعتی یا کارگاهی و تولیدی، خدماتی، بازرگانی و چندنقشی) برای شهر مشخص شده است. شکل ۲، نمونه ساده شده‌ای از مثلث بوژوگاریه و محدوده‌های شش گانه آن را نمایش می‌دهد (Hekmatnia, 2006).

در بررسی و تجزیه و تحلیل داده‌ها، چند نکته حائز اهمیت می‌باشد:

- با مراجعه به سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان هرمزگان و سایر سازمان‌ها و مراکز مورد مطالعه در این تحقیق، آمار مکتوب و مستند و معتبری از تعداد گردشگران و حتی دانشجویان و کارمندان ورودی به جزیره موجود نمی‌باشد. آمار موجود، از تعداد بلیط‌های ورودی و خروجی کشتی بین بندرعباس و جزایر قشم و هرمز در باجه‌های بندرگاه استخراج شده که فاقد اعتبار لازم می‌باشد، چرا که در این تردد نه فقط گردشگران و دانشجویان بلکه مردم بومی هم دیده می‌شوند. در نتیجه ناگزیر به نتایج آماری حاصل از پرسشنامه استناد می‌شود.
- رشته‌های دایر در دانشگاه آزاد هرمز شامل حسابداری، حقوق، کامپیوتر، عمران، الکترونیک، نقشه‌کشی، زبان، تربیت بدنی، مربی کودک، گرافیک و امور بانکی در دو مقطع کاردانی و کارشناسی می‌باشد.
- به دلیل عدم وجود این رشته‌ها در دانشگاه‌های بندرعباس و جزیره قشم و نداشتن آزمون ورودی، دانشجویان دانشگاه هرمز، اکثراً از بندرعباس و قشم و در حال تردد روزانه هستند.

که جزو آثار ملی به ثبت رسیده است، مدرسه شریعی با معماری الهام گرفته از دوره صفوی است که معماری آن منسوب به شخصی به نام جری پولاک در دوره پهلوی بوده است. این اثر تاریخی با تغییر کاربری هم اکنون یکی از ۳ ساختمان آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی در جزیره هرمز است. لذا وجود دانشگاه در جزیره هرمز نه تنها باعث اشتغال زایی و توسعه اقتصادی و اجتماعی منطقه می‌گردد بلکه با جذب دانشجویان غیر بومی که نوعی مسافران رفت و برگشتی با هدف تحصیل هستند و ایجاد انگیزه برای ماندن آن‌ها، باعث توسعه گردشگری و مبادله فرهنگی می‌شوند.

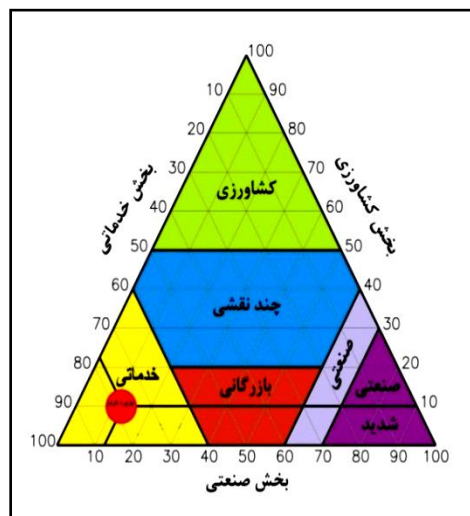
در ۸ سال گذشته بعد تاریخی جزیره بیشتر مورد توجه گردشگران بوده و قلعه پرتغالی‌ها عامل اصلی شناسایی جزیره هرمز بوده است. اما در طی ۲ سال اخیر اکوتوریسم و ژئوتوریسم جزیره فعال‌تر از گردشگری تاریخی گردیده که در این میان وجود کوه‌های رنگی و جشنواره فرش‌های خاکی سهم به سزایی در گردشگری طبیعی داشته است و در حال حاضر سهم گردشگری تاریخی ۴۰٪ (۳۵٪ به علت قلعه و ۵٪ بقیه آثار) و سهم گردشگری طبیعی ۶۰٪ است (مصاحبه با رئیس وقت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان هرمزگان).

به منظور ارزیابی میزان تأثیر جاذبه‌های تاریخی در توسعه گردشگری جزیره هرمز از آزمون کای اسکوتر تک نمونه‌ای استفاده شده است. در جدول ۳، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ۳۷/۳٪ از پاسخ دهندگان، میزان تأثیر جاذبه‌های تاریخی را زیاد و ۲۵/۹٪، میزان تأثیر جاذبه‌های تاریخی در توسعه گردشگری جزیره هرمز را خیلی زیاد می‌دانند.

جدول ۲. روند تغییرات جمعیت جزیره هرمز بر اساس سرشماری ۱۳۹۰

درصد رشد متوسط سالانه	افزایش نسبی دوره	جمعیت ۱۳۹۰ هرمز	جمعیت ۱۳۸۵ هرمز
۰/۵	۲/۷	۵۸۶۷	۵۷۱۴

ماخذ: Information & Statistic organization, 2011: 42

شکل ۲. مثلث بوژوگارنیه

- جزیره هرمز در حقیقت یک گنبد نمکی است. به همین دلیل امکان کشاورزی و دامداری در هرمز وجود ندارد؛
- معاش مردم جزیره از راه ماهیگیری تا حدودی تامین می‌شود ولی با استانداردهای لازم برای تبدیل شدن به صنعت شیلات، فاصله زیاد دارد؛
- معدن خاک سرخ نیز به دلیل انحصار آن به وسیله دولت و بخش خصوصی عایدی برای مردم بومی ندارد؛ با وجود جاذبه‌های تاریخی، طبیعی و زمین شناختی، توسعه گردشگری بهترین گزینه برای توسعه اقتصادی و تولید اشتغال برای مردم بومی جزیره است؛
- توسعه خدمات‌دهی دانشگاه برای ماندن دانشجویان در جزیره هرمز نیز به توسعه گردشگری کمک می‌کند؛
- نقش غالب اقتصاد جزیره هرمز خدماتی است.

یافته‌ها

این جزیره تاریخی دارای ۱۶ اثر تاریخی می‌باشد که ۸ اثر آن در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است. یکی از این آثار تاریخی

*شیوا پورقریان و همکاران: تحلیل ظرفیت‌های گردشگری هرمز با تاکید بر کاربری دانشگاهی

جدول ۳. نقش جاذبه‌های تاریخی و طبیعی در توسعه گردشگری

نقش جاذبه‌های طبیعی		نقش جاذبه‌های تاریخی		ارزشیابی
درصد پاسخ معتبر	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر	فراوانی مشاهده شده	
۲/۲	۴	۴/۳	۸	خیلی کم
۲/۷	۵	۸/۶	۱۶	کم
۱۹/۶	۳۶	۲۳/۸	۴۴	متوسط
۳۳/۷	۶۲	۳۷/۳	۶۹	زیاد
۴۱/۸	۷۷	۲۵/۹	۴۸	خیلی زیاد
۱۰۰/۰	۱۸۴	۱۰۰/۰	۱۸۵	تعداد پاسخ معتبر
معنی داری	کای اسکوتر	معنی داری	کای اسکوتر	
۰/۰۰۰	۱۱۷/۹۰۲	۰۰۰۰	۶۶/۹۱۹	

تأثیر گردشگری تاریخی و طبیعی را زیاد و ۳۸/۲٪، میزان تأثیر گردشگری تاریخی و طبیعی در توسعه اقتصادی و اجتماعی مردم جزیره هرمز را خیلی زیاد می‌دانند (جدول ۴).

جدول ۴. نقش گردشگری تاریخی و طبیعی در

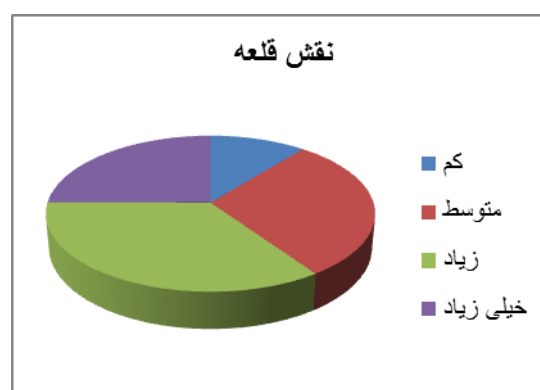
توسعه اقتصادی و اجتماعی مردم جزیره

ارزشیابی	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر
خیلی کم	۵	۲/۷
کم	۱۴	۷/۵
متوسط	۲۵	۱۳/۴
زیاد	۷۱	۳۸/۲
خیلی زیاد	۷۱	۳۸/۲
تعداد پاسخ معتبر	۱۸۶	۱۰۰/۰
کای اسکوتر	درجه آزادی	سطح معنی داری
۱۰۷/۷۶۳	۴	۰/۰۰۰

در شکل ۴، نتایج تحقیق نشان می‌دهد به اعتقاد ۶۲٪ از پاسخ دهندگان، مهم‌ترین علت استقبال دانشجویان بومی و غیر بومی از دانشگاه آزاد جزیره هرمز پذیرش دانشجویان بدون آزمون ورودی می‌باشد. تشکیل کلاس‌ها در آخر هفته و نبودن بعضی از رشته‌ها مانند رشته تربیت بدنی در دانشگاه بندرعباس و قشم علت دیگر استقبال دانشجویان غیر بومی می‌باشد.

در مورد میزان تأثیر جاذبه‌های طبیعی در توسعه گردشگری جزیره هرمز در جدول ۲، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ۳۳/۷٪ از پاسخ دهندگان، میزان تأثیر جاذبه‌های طبیعی را زیاد و ۴۱/۸٪، میزان تأثیر جاذبه‌های طبیعی در توسعه گردشگری طبیعی جزیره هرمز را خیلی زیاد می‌دانند.

در مورد میزان تأثیر قلعه پرتغالی‌ها در جذب بیشتر گردشگران و توسعه گردشگری جزیره هرمز در شکل ۳، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ۳۴/۳٪ از پاسخ‌دهندگان، میزان تأثیر قلعه پرتغالی‌ها را زیاد، ۲۴/۷٪ میزان تأثیر قلعه پرتغالی‌ها را در توسعه گردشگری جزیره هرمز خیلی زیاد می‌دانند.

شکل ۳. نقش قلعه پرتغالی‌ها در توسعه گردشگری

به منظور ارزیابی میزان تأثیر گردشگری تاریخی و طبیعی در توسعه اقتصادی و اجتماعی مردم جزیره هرمز در جدول ۳، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ۳۸/۲٪ از پاسخ دهندگان، میزان

جدول ۵. تاثیر حضور دانشجویان با تردد روزانه در**توسعه گردشگری**

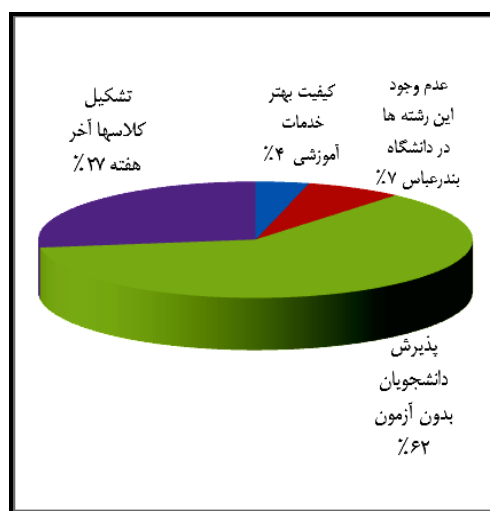
ارزشیابی	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر
خیلی کم	۴	۳/۱
کم	۷	۵/۴
متوسط	۳۷	۲۸/۷
زیاد	۵۳	۴۱/۱
خیلی زیاد	۲۸	۲۱/۷
تعداد پاسخ معتبر	۱۲۹	۱۰۰
کای اسکوتر	درجه آزادی	
۶۵/۸۴۵	۴	

در جدول ۶، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۳۸/۹٪ از پاسخ‌دهندگان، توسعه کاربری اراضی دانشگاهی تاثیر زیاد و ۲۹/۴٪، تأثیر خیلی زیاد در توسعه اقتصادی و اجتماعی جزیره دارد.

جدول ۶. نقش توسعه دانشگاه در توسعه اقتصادی و اجتماعی

ارزشیابی	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر	درصد تجمعی
خیلی کم	۰	۰	۰
کم	۵	۴	۴
متوسط	۳۵	۲۷/۸	۳۱/۸
زیاد	۴۹	۳۸/۹	۷۰/۶
خیلی زیاد	۳۷	۲۹/۴	۱۰۰
تعداد پاسخ معتبر	۱۲۶	۱۰۰	
کای اسکوتر	درجه آزادی	سطح معنی داری	
۳۳/۳۶۵	۳	۰/۰۰۰	

زیاد در نحوه برخورد مثبت مردم بومی با گردشگران در جزیره دارد.

شکل ۴. علت استقبال دانشجویان از دانشگاه آزاد اسلامی

در جدول ۵، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۴۱/۱٪ از پاسخ‌دهندگان، حضور دانشجویان با تردد روزانه (به عنوان مسافران رفت و برگشتی و ایجاد انگیزه برای ماندن آن‌ها)، تاثیر زیاد و ۲۱/۷٪ تأثیر خیلی زیاد در توسعه گردشگری جزیره دارد.

جدول ۷، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۳۴/۹٪ از پاسخ‌دهندگان، حضور دانشجویان تاثیر زیاد، ۳۵/۷٪ تأثیر خیلی

جدول ۷. نقش و تاثیر دانشجویان در توسعه از لحاظ فرهنگی

تاثیر مثبت بر مردم بومی در نحوه برخورد با گردشگران		اختلال در الگوهای رفتاری سنتی و ترک فرهنگ بومی		مبادله فرهنگی و تقویت ارتباطات بین فرهنگی	
ارزشیابی	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر	فراوانی مشاهده شده
خیلی کم	۵	۳/۹	۱۰	۷/۹	۳
کم	۶	۴/۷	۱۳	۱۰/۳	۶
متوسط	۲۷	۲۰/۹	۲۸	۲۲/۲	۳۳
زیاد	۴۵	۳۴/۹	۳۳	۲۶/۲	۳۶
خیلی زیاد	۴۶	۳۵/۷	۴۲	۳۳/۳	۵۳
تعداد	۱۲۹	۱۰۰	۱۲۶	۱۰۰	۱۳۱
کای اسکوئر	درجه آزادی	معنی داری	درجه آزادی	معنی داری	درجه آزادی
۶۵/۱۲۴	۴	۰/۰۰۰	۲۹	۰/۰۰۰	۶۸/۹۶۲

در جدول ۷، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۲۶/۲٪ از پاسخ دهندگان، حضور دانشجویان تاثیر زیاد و ۳۳/۳٪ تاثیر خیلی زیاد در اختلال در الگوهای رفتاری سنتی و ترک فرهنگ بومی در جزیره دارد و همچنین به اعتقاد ۲۷/۵٪ از پاسخ دهندگان حضور دانشجویان تاثیر زیاد و ۴۰/۵٪، تاثیر خیلی زیاد در تقویت ارتباطات بین فرهنگی دارد. همچنین در جدول ۷، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۳۱/۳٪ از پاسخ دهندگان، وجود دانشگاه تاثیر زیاد و ۴۵٪ تاثیر خیلی زیاد در ایجاد اشتغال و استفاده از مردم بومی برای خدمات دهی به دانشجویان در دانشگاه دارد. در جدول ۸، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۳۸/۹٪ از پاسخ دهندگان، حضور دانشجویان تاثیر زیاد، ۴۸/۱٪ تاثیر خیلی زیاد در افزایش تردد کشتی‌های مسافری بین بندرعباس و جزیره هرمز دارد.

در جدول ۸، نقش دانشگاه‌ها در توسعه اقتصادی جزیره افزایش کشتی‌های مسافری ایجاد اشتغال و استفاده از مردم بومی

جدول ۸. نقش دانشگاه‌ها در توسعه اقتصادی جزیره

افزایش کشتی‌های مسافری		ایجاد اشتغال و استفاده از مردم بومی	
ارزشیابی	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر	فراوانی مشاهده شده
خیلی کم	۱	۰/۸	۳
کم	۲	۱/۵	۶
متوسط	۱۴	۱۰/۷	۲۲
زیاد	۵۱	۳۸/۹	۴۱
خیلی زیاد	۶۳	۴۸/۱	۵۹
تعداد پاسخ معتبر	۱۳۱	۱۰۰	۱۳۱
کای اسکوئر	درجه آزادی	سطح معنی داری	درجه آزادی
۱۲۷/۴۳۵	۴	۰/۰۰۰	۸۶/۲۱۴

در جدول ۹، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۲۹٪ از پاسخ دهندگان، توسعه کاربری اراضی دانشگاهی (مانند رستوران، کافی‌شاپ مجهز، خوابگاه مجهز و تاسیسات بهداشتی

و رفاهی در افزایش اشتغال مردم)، تاثیر زیاد و ۴۵٪ تاثیر خیلی زیاد در افزایش اشتغال و استفاده از مردم بومی برای خدمات دهی به دانشجویان در دانشگاه دارد.

جدول ۹. تأثیر توسعه کاربری اراضی دانشگاهی و توسعه

خدمات‌دهی به دانشجویان

ارزشیابی	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر	درصد تجمعی
خیلی کم	۴	۳/۱	۳/۱
کم	۳	۲/۳	۵/۳
متوسط	۲۷	۲۰/۶	۲۶
زیاد	۳۸	۲۹	۵۵
خیلی زیاد	۵۹	۴۵	۱۰۰
تعداد پاسخ معتبر	۱۳۱	۱۰۰	
کای اسکوتر	درجه آزادی	سطح معنی داری	
۸۵/۷۵۶	۴	۰/۰۰۰	

در جدول ۱۰، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۳۵/۷٪ از پاسخ دهندگان، توسعه خدمات دهی دانشگاه (به صورت اجاره خوابگاه‌ها به گردشگران و یا استفاده از سایر خدمات مانند

رستوران و تاسیسات بهداشتی)، تأثیر زیاد و ۴۲/۹٪ تأثیر خیلی زیاد در توسعه گردشگری جزیره هرمز دارد.

جدول ۱۰. تأثیر توسعه خدمات دهی دانشگاه در توسعه گردشگری

ارزشیابی	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر	درصد تجمعی
خیلی کم	۲	۱/۶	۱/۶
کم	۳	۲/۴	۴
متوسط	۲۲	۱۷/۵	۲۱/۴
زیاد	۴۵	۳۵/۷	۵۷/۱
خیلی زیاد	۵۴	۴۲/۹	۱۰۰
تعداد پاسخ معتبر	۱۲۶	۱۰۰	
کای اسکوتر	درجه آزادی	سطح معنی داری	
۸۹/۷۹۴	۴	۰۰۰۰	

روزهای آخر هفته (زمان تشکیل کلاس‌ها) خصوصا در موقع امتحانات و به هنگام طوفانی بودن دریا، تأثیر زیاد و ۴۷/۷٪، تأثیر خیلی زیاد در ماندن شبانه دانشجویان در جزیره هرمز دارد.

در جدول ۱۱، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۳۲/۸٪ از پاسخ دهندگان، ایجاد امکانات خدماتی رفاهی و پذیرائی (مانند هتل و رستوران و تاسیسات و تسهیلات عمومی و سرویس‌های بهداشتی در ماندن شبانه دانشجویان در

در جدول ۱۳، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۲/۲۴٪ از پاسخ دهندگان، آسانتر شدن راه دسترسی جزیره هرمز به بندرعباس از طریق اسکله نخل ناخدا تأثیر زیاد و ۱/۵۳٪ تأثیر خیلی زیاد در توسعه کاربری اراضی دانشگاهی و جذب بیش‌تر دانشجو و رونق اقتصادی جزیره دارد.

جدول ۱۳. تأثیر آسان شدن راه دسترسی جزیره هرمز به بندرعباس

ارزشیابی	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر	درصد تجمعی
خیلی کم	۲	۱/۶	۱/۶
کم	۱	۰/۸	۲/۳
متوسط	۲۶	۲۰/۳	۲۲/۷
زیاد	۳۱	۲۴/۲	۴۶/۹
خیلی زیاد	۶۸	۵۳/۱	۱۰۰
تعداد پاسخ معتبر	۱۲۸	۱۰۰	

کای اسکوئر   درجه آزادی   سطح معنی داری

۱۱۶/۷۶۶	۴	۰/۰۰۰
---------	---	-------

در جدول ۱۴، نتایج تحقیق نشان می‌دهد مهم‌ترین پیشنهاد و درخواست پاسخ دهندگان و دانشجویان، توسعه امکانات خدماتی و رفاهی بیش‌تر از طرف دانشگاه مانند ساخت خوابگاه، بوفه و .... و تاسیس رشته‌های مرتبط با نیاز جزیره مانند رشته‌های زمین‌شناسی، باستان‌شناسی، گردشگری، مرمت، محیط زیست و هنر می‌باشد. همچنین ایجاد مراکز تحقیقاتی پژوهشی و برگزاری همایش‌ها در رابطه با رشته‌های ذکر شده در دانشگاه و همچنین توسعه و بهینه کردن امکانات حمل و نقل و استخدام کارکنان بومی در دانشگاه برای ایجاد اشتغال از دیگر پیشنهادات و خواسته‌های پاسخ دهندگان بود.

جدول ۱۱. تأثیر ایجاد امکانات خدماتی، رفاهی و پذیرائی

ارزشیابی	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر	درصد تجمعی
خیلی کم	۲	۱/۶	۱/۶
کم	۴	۳/۱	۴/۷
متوسط	۱۹	۱۴/۸	۱۹/۵
زیاد	۴۲	۳۲/۸	۵۲/۳
خیلی زیاد	۶۱	۴۷/۷	۱۰۰
تعداد پاسخ معتبر	۱۲۸	۱۰۰	
کای اسکوئر	درجه آزادی	سطح معنی داری	
۱۰۰/۱۴۱	۴	۰/۰۰۰	

در جدول ۱۲، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که به اعتقاد ۴/۳۷٪ از پاسخ دهندگان، ماندن دانشجویان در جزیره (به جای تردد روزانه) تأثیر زیاد و ۴/۳۴٪ تأثیر خیلی زیاد در جذب خانواده و آشنایان و توسعه گردشگری دارد.

جدول ۱۲. تأثیر ماندن دانشجویان در توسعه گردشگری

ارزشیابی	فراوانی مشاهده شده	درصد پاسخ معتبر	درصد تجمعی
خیلی کم	۳	۲/۳	۲/۳
کم	۸	۶/۱	۸/۴
متوسط	۲۶	۱۹/۸	۲۸/۲
زیاد	۴۹	۳۷/۴	۵۶/۶
خیلی زیاد	۴۵	۳۴/۴	۱۰۰
تعداد پاسخ معتبر	۱۳۱	۱۰۰	
کای اسکوئر	درجه آزادی	سطح معنی داری	
۶۶/۵۱۹	۴	۰/۰۰۰	

جدول ۱۴. پیشنهاد پاسخگویی و دانشجویان

درصد پاسخ معتبر	فراوانی	پیشنهادات پاسخ‌دهندگان در ارتباط با نقش توسعه کاربری اراضی دانشگاهی در خصوص توسعه گردشگری و اقتصادی جزیره هرمز
۳۳/۳	۶	امکانات و خدمات رفاهی بیشتر دانشگاه
۱۶/۷	۳	تاسیس رشته‌های مرتبط با نیاز جزیره (زمین شناسی، باستانشناسی، گردشگری، مرمت و هنر)
۵/۶	۱	ایجاد مراکز تحقیقاتی و پژوهشی و برگزاری همایش در رابطه با موضوعات مرتبط با نیاز جزیره در دانشگاه
۵/۶	۱	اولویت استخدام بومیان جزیره در دانشگاه - اولویت ثبت نام از دانشجویان بومی
۵/۶	۱	سرمایه گذاری از طرف دانشگاه برای ساخت خوابگاه- سرمایه گذاری بخش خصوصی برای ساخت منازل جهت اجاره به دانشجویان
۵/۶	۱	امکانات و خدمات رفاهی بیشتر دانشگاه - تاسیس رشته‌های مرتبط با نیاز جزیره
۵/۶	۱	امکانات و خدمات رفاهی بیشتر دانشگاه - تسهیل حمل و نقل
۵/۶	۱	سرمایه گذاری از طرف دانشگاه برای ساخت خوابگاه- سرمایه گذاری بخش خصوصی برای ساخت منازل جهت اجاره به دانشجویان - امکانات و خدمات رفاهی بیشتر
۵/۶	۱	امکانات و خدمات رفاهی بیشتر دانشگاه - تاسیس رشته‌های مرتبط با نیاز جزیره - ایجاد مراکز تحقیقاتی و پژوهشی و برگزاری همایش در دانشگاه
۵/۶	۱	امکانات و خدمات رفاهی بیشتر دانشگاه - تبدیل جزیره به منطقه آزاد - تسهیل حمل و نقل
۵/۶	۱	اولویت استخدام بومیان جزیره در دانشگاه - اولویت ثبت نام از دانشجویان بومی - سرمایه گذاری از طرف دانشگاه برای ساخت خوابگاه- سرمایه گذاری بخش خصوصی برای ساخت منازل جهت اجاره به دانشجویان - امکانات و خدمات رفاهی بیشتر دانشگاه
۱۰۰	۱۸	تعداد پاسخ معتبر

قرار گرفته است که در جدول‌های ۱۵ و ۱۶، ارائه شده است
(تعیین میزان وزن عوامل با روش دلفی انجام شده).

به منظور ارائه راهبردهای توسعه گردشگری و اقتصادی در
جزیره هرمز عوامل چهارگانه تحلیل SWOT در جهت رفع
ضعف‌ها و تهدیدها و تقویت فرصت‌ها و قوت‌ها مورد بررسی

جدول ۱۵. عوامل داخلی موثر بر توسعه گردشگری جزیره

امتیاز وزنی	رتبه	وزن	قوت‌ها
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	S۱ موقعیت استراتژیک جزیره هرمز (واقع شدن آن در تنگه هرمز)
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	S۲ وجود جاذبه‌های تاریخی (قلعه پرتغالیها و ...)
۰/۱۶	۴	۰/۰۴	S۳ وجود جاذبه‌های طبیعی و زمین شناختی (کوههای رنگی و ۷۲ نوع خاک رنگی)
۰/۱۶	۴	۰/۰۴	S۴ برگزاری جشنواره هنرهای محیطی (فرش خاکی)
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	S۵ وجود معدن خاک سرخ
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	S۶ وجود منطقه حفاظت شده آهوها و جنگلهای حرا
۰/۱۶	۴	۰/۰۴	S۷ دهکده گردشگری و رینگ دوچرخه سواری دور جزیره
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	S۸ بکر بودن محیط و سواحل زیبا
۰/۰۸	۲	۰/۰۴	S۹ فاصله زمانی و مکانی بسیار کم با بندرعباس و قشم
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	S۱۰ ارزان بودن سفر به جزیره هرمز در مقایسه با کیش
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	S۱۱ حمل و نقل دریایی به‌عنوان یک جاذبه گردشگری
۰/۰۶	۳	۰/۰۲	S۱۲ صنایع دستی و پوشش محلی زنان جزیره

*شیوا پورقریان و همکاران: تحلیل ظرفیت‌های گردشگری هرمز با تاکید بر کاربری دانشگاهی

S۱۳	استفاده از آب و هوای مطبوع در فصول سرد سال	۰/۰۲	۳	۰/۰۶
S۱۴	وجود دانشگاه برای بالا بردن سطح سواد و توسعه فرهنگی اجتماعی مردم بومی	۰/۰۳	۳	۰/۰۹
ضعف‌ها				
W۱	عدم شناخت از جاذبه‌های جزیره	۰/۰۶	۲	۰/۱۲
W۲	ضعف تبلیغات	۰/۰۸	۲	۰/۱۶
W۳	عدم وجود حداقل امکانات رفاهی و بهداشتی (هتل و رستوران)	۰/۰۷	۴	۰/۲۸
W۴	عدم برنامه ریزی و مدیریت صحیح در زمینه گردشگری	۰/۰۳	۲	۰/۰۶
W۵	عدم هماهنگی و همفکری بین سازمان‌ها و ارگان‌های مرتبط با گردشگری	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
W۶	عدم وجود تشکیلات محلی گردشگری و راهنما (تابلوه‌های راهنما)	۰/۰۳	۲	۰/۰۶
W۷	نداشتن مهارت در ارائه خدمات به گردشگران	۰/۰۳	۲	۰/۰۶
W۸	آلودگی ساحل و سطح جزیره	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
W۹	کمبود کشتیهای تندرو از بندرعباس به هرمز در مقایسه با قشم	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
W۱۰	عدم وجود برنامه زمانبندی دقیق برای حرکت کشتی‌ها	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
W۱۱	ضعف در سیستم حمل و نقل داخلی جزیره برای جابجایی گردشگران	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
W۱۲	خرابی آسفالت جاده‌ها	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
W۱۳	دیده نشدن صنایع دستی و پوشاک زنان جزیره	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
W۱۴	آب و هوای گرم و طاقت فرسا در نیمی از سال	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
W۱۵	پائین بودن سطح بهداشت و کمبود امکانات درمانی	۰/۰۳	۲	۰/۰۶
W۱۶	عدم توجه برای حفظ و مرمت اصولی آثار تاریخی	۰/۰۴	۲	۰/۰۸
W۱۷	کمبود رشته‌های مورد نیاز جزیره (زمین شناسی و ...) در دانشگاه	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
W۱۸	محرومیت، بیکاری و مهاجرت جوانان	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
جمع کل		۱/۰۰		۲/۵۶

توضیح: در جدول ۱۵، مجموع امتیاز وزنی در ارزیابی عوامل داخلی بین ۲/۵ الی ۴/۰ بیانگر میزان قوت است.

جدول ۱۶. عوامل خارجی موثر بر توسعه گردشگری جزیره هرمز

فرصت‌ها	وزن	رتبه	امتیاز وزنی
ایجاد زیرساختها و تسهیلات عمومی	۰/۰۴	۴	۰/۱۶
ایجاد امکانات خدماتی رفاهی و بهداشتی	۰/۰۴	۴	۰/۱۶
تبدیل جزیره به منطقه آزاد تجاری	۰/۰۴	۳	۰/۱۲
ایجاد بازارها و بازارچه‌ها	۰/۰۴	۳	۰/۱۲
امکان دسترسی به بازارهای بین المللی	۰/۰۲	۳	۰/۰۶
توسعه امکانات حمل و نقل دریایی برای کشورهای حوزه خلیج فارس	۰/۰۴	۲	۰/۰۸
آسانتر شدن راه دسترسی به جزیره از طریق اسکله نخل ناخدا، احداث تله کابین	۰/۰۴	۴	۰/۱۶
اشتغال زائی برای مردم جزیره	۰/۰۴	۴	۰/۱۶
درآمد زائی برای مردم جزیره	۰/۰۴	۴	۰/۱۶

۰/۰۹	۳	۰/۰۳	مبادله فرهنگی بین مردم محلی و گردشگران	O۹
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	حفظ صنایع دستی و آداب و رسوم بومی	O۱۰
۰/۲۴	۴	۰/۰۶	توسعه اکوتوریسم و ژئوتوریسم با توجه به ظرفیت‌های موجود	O۱۱
۰/۱۶	۴	۰/۰۴	ایجاد پارک‌های علم و فناوری و برگزاری همایش‌های زمین شناسی	O۱۲
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	توسعه کاربری‌اراضی دانشگاهی در جهت توسعه گردشگری و رونق اقتصادی مردم بومی	O۱۳
۰/۱۶	۴	۰/۰۴	توسعه تفریحات آبی	O۱۴
۰/۳۲	۴	۰/۰۸	مدیریت پایدار در توسعه گردشگری	O۱۵
تهیدها				
امتیاز وزنی	رتبه	وزن		
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	ایجاد آلودگی محیطی و تخریب محیط زیست	T۱
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	خارج شدن مشاغل ایجاد شده از دست مردم بومی	T۲
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	افزایش هزینه‌های زندگی برای مردم بومی	T۳
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	به فرهنگ بومی و سنتی آسیب میرساند	T۴
۰/۰۲	۱	۰/۰۲	تولید انبوه صنایع دستی برای پر کردن بازارهای محلی	T۵
۰/۰۸	۲	۰/۰۴	شلوغی و ازدحام و ترافیک بیش از حد وسایل نقلیه ورودی از طریق اسکله نخل ناخدا	T۶
۰/۳۲	۴	۰/۰۸	عدم وجود مدیریت قدرتمند و نظارت بر خدمات گردشگری	T۷
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	رقابت با سایر جزایر خلیج فارس (کیش و قشم)	T۸
۰/۰۲	۱	۰/۰۲	صنعتی شدن جزیره به علت وجود معدن خاک سرخ	T۹
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	تبلیغات منفی در سطح بین المللی علیه ایران	T۱۰
۰/۰۸	۲	۰/۰۴	تبلیغات و ارائه خدمات مصلوب و جذب گردشگران به کشورهای حوزه خلیج فارس	T۱۱
۳/۱۶		۱/۰۰	جمع کل	

توضیح: در جدول ۱۶، مجموع امتیاز وزنی در ارزیابی عوامل خارجی بین ۲/۵ الی ۴/۰ بیانگر میزان فرصت است.

عدم وجود حداقل امکانات رفاهی (هتل، رستوران) و بهداشتی با امتیاز وزنی ۰/۲۸، ضعف تبلیغات با امتیاز وزنی ۰/۱۶، عدم شناخت از جاذبه‌های جزیره با امتیاز وزنی ۰/۱۲، عدم توجه برای حفظ و مرمت اصولی آثار تاریخی با امتیاز وزنی ۰/۰۸، عدم وجود تشکیلات گردشگری و راهنما و نداشتن مهارت در ارائه خدمات به گردشگران و عدم برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح در زمینه گردشگری هر کدام با امتیاز وزنی ۰/۰۶ می‌باشد. کمبود کشتی‌های تندرو از بندرعباس به هرمز در مقایسه با قشم و عدم وجود برنامه‌ریزی دقیق برای حرکت کشتی‌ها هر کدام با امتیاز وزنی ۰/۰۴ و ضعف در سیستم حمل و نقل داخلی جزیره با امتیاز وزنی ۰/۰۴ از دیگر ضعف‌های موجود در زمینه گردشگری می‌باشد.

با توجه به جدول ۱۶، مهم‌ترین فرصت‌هایی که جزیره هرمز در زمینه گردشگری وجود دارد می‌توان به مدیریت پایدار در

با توجه به جدول ۱۵، مهم‌ترین نقطه قوتی که جزیره هرمز در زمینه گردشگری از آن برخوردار است وجود جاذبه‌های طبیعی و زمین‌شناختی با امتیاز وزنی ۰/۱۶، برگزاری جشنواره‌های هنرهای محیطی (فرش خاکی) با امتیاز وزنی ۰/۱۶، دهکده گردشگری با امتیاز وزنی ۰/۱۶، وجود جاذبه‌های تاریخی با امتیاز وزنی ۰/۱۲، بکر بودن محیط و سواحل زیبا با امتیاز وزنی ۰/۰۹، وجود دانشگاه آزاد برای بالا بردن سطح سواد و توسعه فرهنگی اجتماعی مردم بومی با امتیاز وزنی ۰/۰۹، فاصله زمانی و مکانی بسیار کم با بندرعباس و قشم با امتیاز وزنی ۰/۰۸ می‌باشد. حمل و نقل دریائی به عنوان یک جاذبه گردشگری و استفاده از آب و هوای مطبوع در فصول سرد سال و صنایع دستی و پوشش محلی زنان جزیره هر کدام با امتیاز وزنی ۰/۰۶ از دیگر قوت‌های جزیره هرمز است.

از مهم‌ترین ضعف‌های موجود در زمینه گردشگری جزیره

راهبردهای تنوع (ST)

این راهبرد در تنوع بخشی بر نقاط قوت درونی در مقابل تهدیدهای بیرونی متمرکز بوده و عبارتست از:

- ارتقا سطح بهداشت جزیره و تمیز نگاه داشتن سواحل و سطح شهر و ایجاد سرویس‌های بهداشتی در قسمت‌های مختلف جزیره؛
- پائین نگاه داشتن قیمت امکانات اقامتی، رفاهی و خدماتی
- ایجاد بازارچه‌های بومی و محلی برای حفظ صنایع دستی و آداب و رسوم بومی؛
- تقویت نقش سازمان‌های مردم نهاد (NGO) در توسعه گردشگری در زمینه تبلیغ و اطلاع رسانی، حفظ و نظارت، راهنمایی و تور گردانی و استفاده از توان مشارکتی مردم محلی در مراحل برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌های گردشگری؛
- اهمیت نقش مسئولان نهادهای مختلف گردشگری برای نظارت بر خدمات رسانی بموقع به گردشگران؛
- برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌های مختلف گردشگری در جهت توسعه اقتصادی و اجتماعی جزیره هرمز.

راهبردهای بازنگری (WO)

این راهبرد ضمن تاکید بر نقاط ضعف درونی سعی بر بهره‌گیری از فرصت‌های بیرونی در جهت رفع نقاط ضعف می‌باشد و عبارتست از:

- برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح در توسعه پایدار گردشگری
- ایجاد امکانات خدماتی، پذیرائی، رفاهی و بهداشتی و توسعه تسهیلات عمومی در جهت توسعه گردشگری؛
- ارائه آموزش‌های لازم به مردم بومی که در بخش گردشگری فعالیت دارند؛
- ایجاد تشکیلات محلی گردشگری و حمایت از راهنمایان محلی و سازماندهی کردن آن‌ها.

راهبردهای تدافعی (WT)

هدف کلی این راهبرد کاهش ضعف‌های درونی و رفع تهدیدهای بیرونی است این راهبرد برای رفع آسیب پذیری منطقه مورد مطالعه است و عبارتست از:

- توسعه و بهینه کردن وسائل حمل و نقل دریائی و حمل و نقل داخلی جزیره؛
- طراحی وب سایت اینترنتی جهت معرفی جاذبه‌های طبیعی و تاریخی جزیره هرمز؛

توسعه گردشگری با امتیاز وزنی ۰/۳۲، توسعه اکوتوریسم و ژئوتوریسم با توجه به ظرفیت‌های موجود با امتیاز وزنی ۰/۲۴، ایجاد زیر ساخت‌ها و تسهیلات عمومی و ایجاد امکانات خدماتی رفاهی و درآمد زائی و اشتغال زائی برای مردم جزیره و ایجاد پارک‌های علم و فناوری و برگزاری همایش‌های زمین‌شناسی هر کدام با امتیاز وزنی ۰/۱۶، آسان‌تر شدن راه دسترسی به جزیره از طریق اسکله نخل ناخدا، احداث تله کابین با امتیاز وزنی ۰/۱۶ اشاره کرد. ایجاد بازارها و بازارچه‌های محلی و حفظ صنایع دستی و آداب و رسوم بومی و توسعه کاربری‌اراضی دانشگاهی در جهت توسعه گردشگری و رونق اقتصادی مردم بومی هر کدام با امتیاز وزنی ۰/۱۲، از دیگر فرصت‌های موثر بر توسعه گردشگری جزیره هرمز است.

از مهم‌ترین تهدیدهای موثر بر توسعه گردشگری جزیره هرمز می‌توان به عدم وجود مدیریت قدرتمند و نظارت بر خدمات گردشگری با امتیاز وزنی ۰/۳۲، افزایش هزینه‌های زندگی برای مردم بومی با امتیاز وزنی ۰/۰۹، تخریب محیط زیست و ایجاد آلودگی محیطی با امتیاز وزنی ۰/۰۶ و آسیب رسیدن به فرهنگ بومی و سنتی جزیره با امتیاز وزنی ۰/۰۶ و خارج شدن مشاغل ایجاد شده از دست مردم بومی به دلیل جذب سرمایه گذار با امتیاز وزنی ۰/۰۶ اشاره نمود.

ارائه اصول راهبردهای چهارگانه SWOT

راهبردهای رقابتی (SO): (به عنوان استراتژی منتخب)

این راهبرد که بر تمرکز نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی استوار است عبارتست از:

- تقویت خدمات اطلاع رسانی و تبلیغات از جاذبه‌های طبیعی و تاریخی جزیره برای توسعه اکوتوریسم و ژئوتوریسم و گردشگری تاریخی با توجه به ظرفیت‌های موجود؛
- ایجاد زیرساخت‌ها و توسعه تاسیسات گردشگری مانند هتل و رستوران و اشتغال زایی و درآمد زایی برای مردم بومی؛
- استفاده از سواحل زیبای جزیره در جهت ایجاد پلاژ و گسترش تفریحات و ورزش‌های آبی برای جذب گردشگران و استفاده از آب و هوای مطبوع در فصول سرد؛
- توسعه وسائل حمل و نقل دریائی و آسان‌تر شدن راه دسترسی به جزیره از طریق اسکله نخل ناخدا؛
- مدیریت پایدار در توسعه گردشگری.

خدمات دهی دانشگاه در روزهایی که تعداد گردشگران در جزیره بیش‌تر است به صورت اجاره خوابگاه‌ها به گردشگران و یا استفاده از سایر خدمات مثل کافی شاپ و رستوران تاثیر زیاد و (۴۲/۹٪)، تاثیر خیلی زیاد در توسعه گردشگری جزیره هرمز دارد.

سوال سوم: به اعتقاد (۴۱/۱٪) از پاسخ دهندگان، حضور دانشجویان به عنوان نوعی از مسافران رفت و برگشتی و ایجاد تاسیسات لازم برای ماندن آن‌ها، تاثیر زیاد و (۲۱/۷٪)، تاثیر خیلی زیاد در توسعه گردشگری جزیره دارد و به اعتقاد (۲۷/۵٪) از پاسخ دهندگان، حضور دانشجویان تاثیر زیاد و (۴۰/۵٪)، تاثیر خیلی زیاد در تقویت ارتباطات بین فرهنگی دارد.

سوال چهارم: به اعتقاد (۲۴/۲٪) از پاسخ دهندگان، آسان‌تر شدن راه دسترسی جزیره هرمز به بندرعباس از طریق اسکله نخل ناخدا تاثیر زیاد و (۵۳/۱٪)، تاثیر خیلی زیاد در توسعه کاربری اراضی دانشگاهی و جذب بیش‌تر دانشجو و رونق اقتصادی جزیره دارد.

شکل ۵. نمودار نتایج سئوال‌ات تحقیق

راهکارها

با توجه به نتایج به دست آمده و پاسخ پرسش‌های تحقیق و قوت‌ها، ضعف‌ها و فرصت‌ها، تهدیدهای ارائه شده در جدول SWOT، راهکارها و پیشنهادات زیر در ارتباط با نقش توسعه کاربری اراضی دانشگاهی در جهت توسعه گردشگری و رونق اقتصادی اجتماعی جزیره هرمز ارائه می‌گردد:

- سرمایه گذاری دانشگاه و بخش خصوصی در جهت توسعه کاربری اراضی دانشگاهی، برای ساخت خوابگاه و منازل جهت اجاره به دانشجویان و در ماه‌های گردشگر پذیر جهت اجاره به گردشگران؛
- توسعه کاربری اراضی دانشگاهی در جهت امکان‌ات و خدمات رفاهی بیش‌تر به دانشجویان مانند ساخت رستوران، کافی شاپ و امکان استفاده گردشگران از آن؛

- توسعه و ایجاد بیمارستان‌های تخصصی در جهت جذب توریسم سلامت؛
- مکانیابی جاذبه‌های جدید و جلوگیری از ساخت و ساز در مناطق بکر طبیعی و مناطق تاریخی و فرهنگی جزیره؛
- دادن آگاهی به گردشگران قبل از ورود به جزیره در مورد جاذبه‌های طبیعی و تاریخی جزیره و همچنین در مورد آداب و سنن مردم بومی جزیره و احترام گردشگران به فرهنگ بومی.

بحث و نتیجه‌گیری

در ۸ سال گذشته بعد تاریخی جزیره بیشتر مورد توجه گردشگران بوده و قلعه پرتغالی‌ها عامل اصلی شناسایی جزیره هرمز بوده است، ولی در طی ۲ سال اخیر اکوتوریسم و ژئوتوریسم جزیره فعال‌تر از گردشگری تاریخی گردیده که در این میان وجود کوه‌های رنگی و جشنواره فرش‌های خاکی سهم به سزائی در گردشگری طبیعی داشته است و در حال حاضر سهم گردشگری تاریخی ۴۰٪ (۳۵٪ به علت قلعه و ۵٪ بقیه آثار) و سهم گردشگری طبیعی ۶۰٪ است.

توسعه گردشگری در دنیا، به کارآمدی نظام مدیریتی، تقویت زیر ساخت‌ها و بهبود ظرفیت‌های لازم نیاز دارد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد توسعه گردشگری در جزیره هرمز با وجود جاذبه‌های تاریخی و طبیعی به دلیل نداشتن امکانات خدماتی و رفاهی و زیر ساخت‌های لازم، به کندی پیش می‌رود. با توجه به یافته‌های تحقیق و تحلیل داده‌های حاصل از پاسخ به سئوال‌ات پرسشنامه، نتایج داده‌ها نشان می‌دهد توسعه کاربری اراضی دانشگاهی در جزیره هرمز نه تنها باعث اشتغال‌زایی و توسعه اقتصادی و اجتماعی منطقه می‌گردد، بلکه با جذب دانشجویان غیر بومی به عنوان مسافران رفت و برگشتی با هدف تحصیل و ایجاد انگیزه برای ماندن آن‌ها، باعث توسعه گردشگری و مبادله فرهنگی می‌شوند.

به اعتقاد (۳۸/۹٪) از پاسخ دهندگان، توسعه کاربری اراضی دانشگاهی تاثیر زیاد و (۲۹/۴٪)، تاثیر خیلی زیاد در توسعه اقتصادی و اجتماعی جزیره دارد.

در پاسخ به سئوال‌ات تحقیق نتایج نشان می‌دهد (شکل ۵):

سوال اول: به اعتقاد (۲۹٪) از پاسخ‌دهندگان، توسعه کاربری اراضی دانشگاهی تاثیر زیاد و (۴۵٪)، تاثیر خیلی زیاد در افزایش اشتغال و استفاده از مردم بومی برای خدمات دهی به دانشجویان در دانشگاه دارد.

سوال دوم: به اعتقاد (۳۵/۷٪) از پاسخ دهندگان، توسعه

تاسیس رشته‌های مرتبط با نیاز جزیره (زمین‌شناسی، باستان‌شناسی، مرمت، گردشگری و محیط زیست) و برگزاری همایش در دانشگاه در رابطه با رشته‌های فوق در جهت توسعه پایدار منطقه؛

- ایجاد زیرساخت‌های خدماتی، امکانات رفاهی، بهداشتی و تاسیسات اقامتی و پذیرایی در جزیره برای جذب بیش‌تر گردشگران.

- استخدام بومیان جزیره در دانشگاه و ایجاد اشتغال و توسعه اقتصادی؛

- برگزاری آموزش‌های عمومی برای بومیان جزیره در جهت ارائه خدمات بهتر به دانشجویان و گردشگران؛

- ایجاد مراکز تحقیقاتی و پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری زمین‌شناسی؛

REFERENCES

- Ahmadi dehghotbodini, Mohammad, Motahari nejad, Hossein. (2007), *Function of Iranian universities in technology age with SWOT analysis*, science and research in educational sciences, Islamic Azad University, Khorasegan branch, Vol. 16: 70, www.SID.ir
- Arasteh, Hamid reza. Amiri, Elham. (2012), *Role of universities in education of sustainable development*, Nesha-Elm Magazine. 2nd Year, Vol. 2: 32-33.
- Castells, Manue. (2009), *The role of Universities in Development, the Economy and Society*, Lecture on Higher Education, University of the western, www.chet.org.za
- Dehdari Ebrahimi, Zahra. (2011), *Investigation of Islamic Azad University role in cultural development of Iranian society*, regional symposium on Islamic Azad University services, Dehdasht branch : 440-445. www.civilca.com/paper/DOROUDTABEEN01
- Esfahani, Mina. (2006), *Role of University in general culture development*, Cultural Engineering Magazine. Vol. 6 & 7 : 62, www.noormags.com/view/fa/article :/33246
- Group Entrepreneurship Management University, (2005), *The role of universities In the development of sustainable occupations approach to entrepreneurship*, Tehran University entrepreneurship center: 5.
- Hekmatnia, Hassan. (2011), *Application of modeling in Geography*, Elme-Novin publication.
- Information & Statistic organization. (2011), *Population trend of Hormozgan Province based on census in year 1390*: 42.
- Khodaei, Zahra. Kalantari Khalil, Hossein. (2012), *tourism development with emphasis of human resources education*, Quarterly of city management: 50.
- Lebrun, Denis. Rebelo, Sarita. (2006), *The role of Universities in the Economic Development of Atlantic Canada*, 6th Atlantic Conference on the Future of Public Administration in Canada.
- Lindenstien Walshok, Maryl. (1997), *Expanding Roles for Research Universities in Regional Economic Development*, New Directions for Higher Education, No. 97.
- Mahdavi, Mohammad Naghi. (1995), *The role of Universities in industrial development*, Organization of Scientific and Industrial Research of Iran, Rahyaft, Vol. 10: 2.
- Naeemabadi, Nazanin and associates, (2013), *Investigation of educational*

- services Influence in sustainable city development*, Neishabour City, national conference of sustainable architecture and city development. www.civilica.com/Paper-SAUD01-SAUD01_514.html
14. Nikraftar, Tayebe. (2007), *The role of academic growth in job creation*, 3rd symposium on occupation and higher education system of country, Tehran: 1-2. www.civilca.com/paper-ESHTEGHAL03
15. Nikrouz, Leila and associates. (2010), *The need for the construction of tourism university in Kohkilouye-Bouyer ahmad Province in Towards the eradication of poverty*, regional tourism symposium and development. www.civilca.com/paper-RTCD01
16. Northern Illinois University. (2005), *The Role of Higher Education in Economic Development*, Higher Education Alliance for the Rock River Region.
17. Ostad Hossein. Reza, Kouhnabi, Sirous. (2003), *Role of University in regional sustainable development*, Vol. 27 & 28: 52-53. www.noormags.com/view/fa/article:/9854
18. Pourghorban, Shiva. (2013), *Role of historical tourism in social economical development of Hormoz Island*, Master of science thesis in Geography and tourism planning, Tehran University.
19. Pardis Kish. Pourmohammadi, Mohammad reza. (2008), *Planning of Land Use in rural areas*, Samt Publication PREST/CRIC, University of Manchester. (2006), *The Role of Universities in Innovation and Economic Development*; Theory, Measurement and Practice. www.surf.salford.ac.uk.